

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЛУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ЛУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

**КОРОТКИЙ СЛОВНИК
ТЕРМІНІВ З ПЕДАГОГІКИ**

Луцьк – 2022

УДК 37 (091)(038)

К 68

Яцик Т.О., Степанюк В.В. Словник коротких термінів з педагогіки. Луцький фаховий педагогічний коледж КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради. Луцьк: ФОП Мажула Ю.М., 2022. 50 с.

Словник містить терміни із педагогіки та буде корисним для студентів відділення «Початкова та дошкільна освіта», при підготовці до занять з даної дисципліни.

Рецензенти:

Антонюк Н.А., кандидат педагогічних наук, завідувач циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки, психології та методик Луцького педагогічного фахового коледжу КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Антонюк В.З., кандидат педагогічних наук, декан, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

Затверджено на засіданні циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки, психології та методик Луцького педагогічного фахового коледжу Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, протокол №1.

ПЕРЕДМОВА

Терміни – це слова або сталі словосполучення, за якими закріплено наукові або спеціальні поняття даної науки, наукової дисципліни, галузі діяльності. Сукупність термінів, пов'язаних між собою понятійними зв'язками, складає термінологію, або термінологічну систему, в якій зосереджено категоріальний апарат. Це засіб професійного спілкування і водночас інструмент наукової думки. Словник містить терміни із педагогіки.

Автори, розкриваючи сутність понять, виходили із низки теоретичних положень, які передбачені змістом навчальної дисципліни «Педагогіка», що вивчається студентами КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради відділення «Початкова та дошкільна освіта».

Відбір термінів і матеріалів для опису кожного поняття зумовлений, насамперед, широким колом знань, умінь і навичок, які потрібні майбутнім педагогам.

Розробники сподіваються, що організація самостійної роботи студентів за допомогою пропонованого словника буде успішною і сприятиме продуктивному опануванню знань, уявлень майбутніми вчителями Нової української школи з дисципліни «Педагогіка».

Словник систематизовано за алфавітним порядком. Джерелами слугували: тлумачні словники та інші довідкові видання, енциклопедії, підручники, монографії, періодика.

Авторитет – загально визнаний неформальний вплив якої-небудь особистості (групи, організації) на оточуючих через систему соціально-психологічних стосунків.

Авторитет батьківський – відмітні особливості окремої людини чи групи, завдяки яким вони заслуговують на довіру і можуть мати позитивний вплив на погляди й поведінку інших людей; визнаний вплив батьків на переконання та поведінку дітей, що ґрунтується на глибокій повазі й любові до батьків, довірі до високої значущості їхніх особистих якостей і життєвого досвіду, слів та вчинків.

Адаптація – здатність організму пристосовуватись до різних умов зовнішнього середовища.

Акредитація у сфері освіти – процедура визначення статусу вищого навчального закладу, підтвердження його спроможності здійснювати підготовку спеціалістів на рівні державних вимог з певного напрямку (спеціальності).

Акселерація – прискорений індивідуальний розвиток, за якого середньо фізичні та психофізіологічні константи дитини або підлітка випереджають оптимальні.

Актив – ініціативна група вихованців, яка усвідомлює вимоги керівника колективу і допомагає в організації діяльності колективу.

Активізація – у викладанні – діяльність, спрямована на стимулювання процесу усвідомлення учнями їх загальних інтересів та потреб як єдиної групи, визначення необхідних засобів та активних дій для досягнення усвідомлених цілей. Ця діяльність охоплює широке коло організаційних та навчальних заходів.

Активність – виявлене учнями ставлення до навчально-пізнавальної діяльності, яке характеризується прагненням досягнути поставленої мети в межах заданого часу.

Активність особистості – здатність особистості до свідомої трудової і соціальної діяльності, міра цілеспрямованого перетворення нею навколишнього середовища і самої себе.

Альтернативне навчання – процес, спрямований на більш широке задоволення потреб учнів шляхом індивідуального добору противагу офіційній загальноосвітній школі.

Аналіз – метод дослідження, який полягає в тому, що предмет, який вивчається, уявно чи практично розчленовується на складові частини, кожна з яких досліджується окремо.

Анкета – впорядкований по змісту і формі набір запитань і висловлювань, втілений у вигляді опитувального листка.

Анкетування – одержання інформації про типовість тих чи інших явищ, які свідчать про рівень освіченості й виховання опитуваних, шляхом вивчення їх запитів, побажань, ставлення до окремих предметів.

Анотація – коротка характеристика друкованого твору з точки зору його змісту, призначення, форми та інших особливостей.

Аномальні діти – вихованці, які мають значні відхилення від норм фізичного або психологічного розвитку й потребують виховання та навчання у спеціальних навчально-виховних закладах.

Аспірантура – форма підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів.

Атестація педагогів – комплексна перевірка, що здійснюється спеціальною атестаційною комісією з метою визначення рівня кваліфікації педагога, що дає їм змогу претендувати на присвоєння більш високого кваліфікаційного рівня.

Афект – максимально можливий за інтенсивністю емоційний короткочасний стан людини (лють, жах, відчай тощо), під час перебігу якого знижується ступінь самовладання; дії та вчинки, продиктовані логікою емоцій.

Бакалавр – освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти за успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми.

Бесіда – метод безпосереднього спілкування, який дає змогу одержати від співрозмовників інформацію, що цікавить учителя, за допомогою заздалегідь підготовлених запитань.

Бібліографія – це а) предмет книжок статей, стосовно певної проблеми чи питання; б) науковий, систематизований за певною ознакою перелік і описання книг та інших видань.

Благополучна сім'я – сім'я з високим рівнем внутрісімейної моральності, духовності, координації та кооперації, взаємної підтримки та взаємодопомоги, з раціональними способами вирішення сімейних проблем.

Важковиховувані особи – категорія осіб, в яких під впливом несприятливих для розвитку соціальних, психолого-педагогічних та медико-біологічних умов з'являється негативне ставлення до навчання, норм поведінки, знижується або втрачається почуття відповідальності за свої вчинки.

Викладання – організація та управління вчителем пізнавальною діяльністю учнів, в результаті чого відбувається розвиток і виховання школярів.

Вимога – метод педагогічного впливу на свідомість вихованця з метою викликати, стимулювати або загальмувати окремі види його діяльності. Види вимог: вимога-прохання, вимога-довіра, вимога-схвалення, вимога-порада, вимога-натяк, умовна вимога, вимога в ігровому оформленні, вимога-осуд, вимога-недовіра, вимога-погроза.

Виправлення – складний психічний процес перебудови особистості, що відбувається під впливом перевиховання і самостійної роботи особистості над усуненням відхилень у своїй свідомості та поведінці.

Виробнича практика – одна із форм організації навчального процесу у вищій школі, дидактичні цілі якої – формування професійних умінь і навичок;

розширення, закріплення, узагальнення та систематизація знань шляхом їхнього застосування у реальній діяльності.

Вихованість – комплексна характеристика особистості, враховує наявність і рівень сформованості в неї суспільно значущих якостей.

Виховання – процес цілеспрямованої, систематичної, організованої і планомірної взаємодії вихователя і вихованця, під час якого відбувається вплив на свідомість, підсвідомість, пізнавальну, емоційно-вольову та мотиваційну сфери вихованця з метою формування у нього наукового світогляду, високих моральних, громадських і професійних рис для формування його особистості.

Вихователь – людина, яка здійснює цілеспрямований виховний вплив на іншу особу.

Виховуючі ситуації – спеціально організовані педагогічні умови для формування в учнів мотивів позитивної поведінки чи подолання недоліків.

Відповідальність – якість особистості, що характеризується прагненням і вмінням оцінювати свою поведінку з точки зору користі або шкоди для суспільства, порівнювати свої вчинки з суспільними нормами, законами.

Відставання – невиконання учнями вимог або однієї з них, наявне на одному з проміжних етапів навчального процесу.

Відчуття – психічний процес, що полягає у відображенні мозком властивостей предметів і явищ, станів організму під безпосереднім впливом подразників на відповідні органи чуття.

Вікова криза – нетривалий за часом (до 1 року) період розвитку людини, що характеризується бурхливими психологічними змінами.

Вікові особливості – характерні для певного періоду життя анатомо-фізіологічні й психічні якості людини.

Вікова періодизація (класифікація) – поділ цілісного життєвого циклу людини на вікові відрізки (періоди), що вимірюються роками.

Віковий період – відрізок життя індивіда, який досягає певного ступеня розвитку і має характерні, відносно стійкі якісні особливості.

Віковий період – відрізок життя індивіда, який досягає певного ступеня розвитку і має характерні, відносно стійкі якісні особливості.

Вміння – свідома, самостійна дія, спрямована на теоретичне чи практичне застосування знань. Вміння – це знання в дії. Навчальні вміння: *загальнонавчальні* – відносяться до всіх навчальних предметів; *спеціальні* – характерні для конкретного навчального предмета.

Внутрішкільний контроль – систематична, цілеспрямована перевірка адміністрацією школи роботи педагогічного колективу, окремого вчителя.

Врівноваженість – уміння володіти проявом своїх почуттів, рівність в поведінці.

Вчинок – дія людини, що призводить до істотної зміни ситуативних відношень і спричиняється певним мотивом.

Вчитель – педагогічний працівник, в задачі якого входить навчання і виховання учнів з врахуванням, в задачі якого входить навчання і виховання учнів з врахуванням специфіки предмета, формування і засвоєння соціальних програм.

Гармонійний розвиток особистості - цілісність особистості, яка характеризується рівновагою, рівномірним розвитком її інтелектуальної, емоційної, вольової та фізичної сфер.

Гендерна педагогіка – галузь педагогіки, що функціонує як сукупність підходів, спрямованих на успішну підготовку дітей до статево ролевої поведінки в суспільстві.

Гіпертекст – база даних, сформована з текстових та/або графічних фрагментів, що містять логіко-сміслові або асоціативні зв'язки, які дають змогу переходити від одного вузла до іншого.

Гра – один з видів діяльності людини; один із способів фізичного, розумового і морального виховання дітей.

Графічні роботи – відображення знань учнів у кресленнях, графіках, діаграмах, гістограмах, таблицях, Ілюстраціях, ескізах, замальовках із натури.

Громадська думка – система загальних суджень людей, яка виникає в процесі їх діяльності і спілкування та виражає ставлення до різних явищ, подій, що становлять загальний інтерес.

Громадянське виховання – формування громадянськості як інтегрованої якості особистості, що дає людині можливість відчувати себе морально, соціально, політично і юридично дієздатною та захищеною.

Гуманізація – впровадження у взаємодію людей принципів гуманізму, формування і розвиток у стосунках між людьми гуманістичних почуттів.

Гуманізація виховання – створення оптимальних умов для інтелектуального й соціального розвитку кожного вихованця; виявлення

глибокої поваги до людини; визнання природного права особистості на свободу, соціальний захист, розвиток здібностей і вияв індивідуальності, самореалізацію фізичних, психічних і соціальних потенцій, на створення соціально-психічного фільтра проти руйнівних впливів негативних чинників навколишнього природного і соціального середовища; виховання у молоді почуттів гуманізму, милосердя, доброчинності.

Гуманізація освіти – впровадження в навчально-виховному процесі ідеї гуманізму, запропонованих великим просвітителями і педагогами минулого.

Гуманістична педагогіка – система наукових теорій, які утверджують вихованця у ролі активного, свідомого, рівноправного учасника педагогічного процесу і який розвивається на основі своїх можливостей.

Гуманізм – світогляд, в центрі якого як найвища цінність і мірило всього перебуває людина.

Дедуктивне мислення – рух думки від загального до конкретного, одиничного.

Дедукція – метод пізнання, заснований на висновках від загального до часткового.

Державний стандарт загальної середньої освіти – збір норм і положень, що визначають державні вимоги до освіченості учнів і випускників шкіл на рівні початкової, базової та повної загальної середньої освіти, а також гарантії держави щодо її здобуття.

Державний стандарт освіти – сукупність єдиних норм і вимог до рівня освітньої підготовки у певних навчально-виховних закладах.

Демократизація освіти – один з основних принципів державної політики в сфері освіти, що пронизує всі сторони шкільного життя.

Демократизація виховання – принципи організації виховної системи, які передбачають децентралізацію, автономізацію навчально-виховних закладів, забезпечення співпраці вихователів і вихованців, урахування думки колективу

й кожної особистості, визначення людини як вищої природної і соціальної цінності, формування вільної творчої особистості.

Дидактика – галузь педагогіки, яка розробляє теорію освіти і навчання, виховання у процесі навчання.

Дидактична гра – метод стимулювання інтересу до навчання, в основі якого лежить створення у навчальному процесі ігрової ситуації.

Дидактична мета – очікуваний, раніше запланований викладачем результат навчальної діяльності, спрямований на поліпшення засвоєння учнями знань, набуття вмінь та навичок.

Дидактичні здібності – здатність передавати учням навчальний матеріал, роблячи його доступним і зрозумілим, викликати інтерес до предмета, збуджувати в учнів активну самостійну думку.

Дитячий колектив – об'єднання дітей, згуртування спільною корисною діяльністю (навчанням, працею, спортом, громадською роботою).

Дискусія – метод групового обговорення проблеми з метою з'ясування істини шляхом зіставлення різних думок.

Диспут – вільний, жвавий обмін думками, колективне обговорення питань, що хвилюють його учасників.

Дистанційна освіта – система, у якій реалізується процес дистанційного навчання для досягнення та підтвердження студентами певного освітнього цензу, що стає основою їх подальшої творчої або трудової діяльності.

Дистанційне навчання – нова форма організації освіти, що оснований на використанні персональних комп'ютерів, електронних підручників та засобів телекомунікацій, які становлять якісно нову технологію навчання.

Дисципліна – свідоме дотримання учнями правил і норм поведінки, чітке й організоване виконання ними своїх обов'язків, підпорядкування громадським інтересам.

Дитячі (молодіжні) громадські організації – об'єднання громадян віком від 6 до 14 (молодіжні — від 14 до 28) років, метою яких є діяльність, спрямована на реалізацію та захист прав і свобод, творчих здібностей, задоволення власних інтересів.

Диференціація в освіті – процес та результат створення відмінностей між частинами освітньої системи (підсистем).

Ділова гра – діалог на професійному рівні, в якому відбуваються зіткнення різних думок, пропозицій, взаємна критика гіпотез, їх обґрунтування, що призводить до появи нових знань і уявлень.

Діяльність – активність людини, що має усвідомлюваний характер і спрямована на досягнення поставленої мети, що визначається потребою; важлива форма прояву активного ставлення людини до оточуючої дійсності.

Довільне запам'ятовування – форма запам'ятовування, за якої людина ставить перед собою мету запам'ятати і використовує для цього спеціальні прийоми.

Дослідження – процес і результат наукової діяльності, спрямованої на отримання суспільно значущих нових знань про закономірності, структуру навчання і виховання.

Доступність навчання – дидактичний принцип, який вимагає побудови навчального процесу (завдань, змісту, методів, форм навчання) відповідно до реальних навчальних можливостей учнів, тобто відповідно до рівня їх підготовленості та загального розвитку.

Доцент – вчене звання викладача вищого навчального закладу.

Дошкільна педагогіка – наука про закономірності розвитку, формування особистості дітей дошкільного віку.

Духовна педагогіка – галузь педагогічних знань і досвіду з виховання і навчання особистості засоби релігії.

Екзамен – форма навчання, що має на меті систематизацію, виявлення та контроль знань тих, хто навчається .

Екологічне виховання – систематична педагогічна діяльність, спрямована на розвиток у людини культури взаємодії з природою.

Економічне виховання – організована педагогічна діяльність, спрямована на формування економічної культур учнів.

Екскурсія навчальна – форма організації навчання в умовах виробництва, музею, виставки, природного ландшафту з метою спостереження та вивчення тими, хто навчається, різних об'єктів та явищ дійсності. Передбачає особливу організацію взаємодії педагога та учнів.

Екстеріоризація – процес переходу від внутрішньої, психічної діяльності до зовнішньої, предметної.

Експеримент – спосіб пізнавальної діяльності в науці, що має активний вплив на явище, яке досліджується, шляхом перетворення певних умов його існування.

Електронна книга – навчальний засіб, озвучені сторінки якого відображаються на екрані дисплея; сукупність комп'ютерних файлів, об'єднаних в єдину оболонку, що дає змогу користувачу ознайомитися з певною інформацією.

Емоції – елементарні переживання, що виникають у людини під впливом загального стану організму.

Естетика – наука про прекрасне та його роль у житті людини, про загальні закони художнього пізнання дійсності, розвитку мистецтва.

Естетична культура – сформованість у людини естетичних знань, смаків, ідеалів, здібностей до естетичного сприймання явищ дійсності, творів мистецтва, потреба вносити прекрасне в оточуючий світ, оберігати природну красу.

Естетика поведінки – риси прекрасного у вчинках і діях людини (у ставленні до праці й до суспільства, в манерах і зовнішньому вигляді, у формах спілкування з людьми).

Естетичні почуття – особливі почуття насолоди, які відчуває людина, сприймаючи прекрасне в дійсності й у творах мистецтва.

Естетична свідомість – форма суспільної свідомості, яка є художньо-емоційним освоєнням дійсності через естетичні сприйняття, почуття, судження, смаки, ідеали і виражається в естетичних поглядах та мистецькій творчості.

Естетичне виховання – педагогічна діяльність, спрямована на формування здатності сприймати і перетворювати дійсність за законами краси.

Етап здійснення педагогічного процесу – відносно самостійна система, яка складається з таких взаємопов'язаних між собою елементів: визначення і роз'яснення мети й завдань майбутньої діяльності; взаємодія педагогів і учнів;

використання визначених методів, засобів і форм педагогічного процесу; створення сприятливих умов; здійснення різноманітних заходів стимулювання діяльності школярів; забезпечення зв'язку педагогічного процесу з іншими процесами.

Етика – наука про мораль, її природу, структуру та особливості походження й розвитку моральних норм і взаємовідносин між людьми в суспільстві.

Етнізація – наповнення виховання національним змістом, змістом, що забезпечує формування в особистості національної самосвідомості.

Етнізація – наповнення виховання національним змістом, що забезпечує формування в особистості національної самосвідомості.

Етнопедагогіка – галузь педагогіки, яка вивчає специфіку народного виховання, накопичений і відображений у національній культурі, народних традиціях, звичаях, фольклорі досвід виховання.

Ефективність виховання – співвідношення між метою виховання і результатами, досягнутими у процесі формування особистості, соціальних груп.

Єдині педагогічні вимоги – сукупність єдиних норм, правил щодо поведінки, діяльності і виховання дітей, прийнятих всіма суб'єктами виховання (школа, сім'ї, позашкільні заклади, громадськість тощо), які забезпечують узгодженість їх виховних дій.

Єдність процесів викладання та навчання – закономірність процесу навчання, як виражає спільну діяльність вчителя та учня при якій у процесі навчання розвивається не тільки учень, а й удосконалює свої професійні навички вчитель.

Ж

Життєдіяльність особистості – організація процесу життя на основі соціальних форм і способів діяльності, спілкування, поведінки, що склалася історично.

З

Загальна освіта – сукупність знань основ наук про природу, суспільство, людину, її мислення, мистецтво, а також відповідних умінь і навичок, необхідних кожній людині.

Загальноосвітні програми – програми, спрямовані на вирішення задач формування загальної культури особистості, адаптації особистості до життя в суспільстві, створення основи для усвідомленого вибору і освоєння професійних освітніх програм.

Загальна педагогіка – базова наукова дисципліна, що вивчає загальні закономірності виховання людини, розробляє теоретико-методологічні та методичні засади навчально-виховного процесу в різноманітних освітньо-виховних закладах.

Загальна середня освіта – процес оволодіння учнями необхідних знань, поглядів та світобачення для інтелектуального, фізичного та соціального розвитку особистості.

Задатки – природні особливості людини, які є передумовою для розвитку індивіда.

Закон – необхідне, істотне, стійке, повторюване відношення між явищами у природі й суспільстві.

Закономірності виховання – стійкі, повторювані, об'єктивно існуючі зв'язки у вихованні, реалізація яких сприяє ефективному розвитку особистості.

Закономірності навчання – стійкі педагогічні явища, які базуються на повторюваності фактів, навчальних дій і є теоретичною основою принципів навчання.

Знання – ідеальне вираження в знаковій формі об'єктивних властивостей і зв'язків світу природного і людського; результат відображення навколишньої дійсності.

Заохочення – метод виховання, що передбачає педагогічний вплив на особистість і виражає позитивну оцінку вихователем поведінки вихованця з метою закріплення позитивних якостей та стимулювання до активної діяльності.

Засоби виховання – вид суспільної діяльності, який може впливати на особистість у певному напрямі.

Засоби навчання – допоміжні матеріальні засоби шкільні з їх специфічними дидактичними функціями.

Засіб – сукупність предметів, ідей, явищ та способів дій, які є неодмінною умовою реалізації цілі.

Запам'ятовування – процес пам'яті, завдяки якому відбувається закріплення нового через поєднання його з набутих раніше.

Звички – схильність людини до відносно усталених способів дій.

Здібності – психічні властивості індивіда, що є передумовою успішного виконання певних видів діяльності.

Зміст вищої освіти – система знань, умінь і навичок, професійних світоглядних і громадянських якостей, що має бути сформована в процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури та мистецтва.

Зміст освіти – система наукових знань, практичних умінь і навичок, засвоєння й набуття яких закладає основи для розвитку та формування особистості.

Ідеал – уявлення про взірець людської поведінки і сосунки між людьми, що ґрунтується на розумінні мети життя.

Ідея – вища форма пізнання зовнішнього світу, яка відображає об'єкт і спрямована на його перетворення.

Ілюстрування – оснащення ілюстраціями статистичної наочності, плакатів, карт, рисунків на дошці, картин та ін.

Імідж – враження, яке справляє людина на оточуючих, стиль її поведінки, зовнішності, її манери.

Індивід – людина як цілісний неповторний представник роду з його психофізіологічними властивостями, які виступають у якості передумов для розвитку особистості.

Індивідуалізація навчання – принцип врахування індивідуальних особливостей окремих учнів в інтересах розвитку їхніх нахилів та здібностей.

Індивідуальний підхід – підхід до людини з врахуванням конкретних її особливостей та індивідуальності в цілому.

Індивідуальне навчання – одна з форм організації навчально-виховного процесу, за якої здійснюється педагогічний вплив учителя на учня поза колективом.

Індивідуальність – сукупність зовнішніх та внутрішніх особливостей людини, що формують її своєрідність, відмінність від інших людей.

Індукція – метод дослідження, навчання, пов'язаний із рухом думки від одиничного до загального.

Інновації – нові форми організації праці та управління, нові види технологій, які охоплюють не тільки окремі установи та організації, а й різні сфери.

Інноваційна педагогічна технологія – цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів,

прийомів, педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчально-виховний процес від визначення його мети до очікуваних результатів.

Інноваційне навчання – зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі початкова діяльність, яка ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості.

Інноваційний потенціал педагога – сукупність соціокультурних і творчих характеристик особистості педагога, яка виявляє готовність вдосконалювати педагогічну діяльність, наявність внутрішніх засобів та методів, здатних забезпечити цю готовність.

Інновація освіти – цілеспрямований процес часткових змін, що ведуть до модифікацій мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог.

Інспектування – система державного контролю за виконанням закладами й установами освіти постанов, директив уряду в галузі освіти, навчальних планів та програм, інструкцій, наказів і розпоряджень керівних органів з одночасною практичною допомогою тим, кого контролюють, вжиттям заходів щодо запобігання й усунення недоліків.

Інструктаж – ознайомлення зі способами виконання завдань, використання інструментів, приладів і матеріалів, дотримання техніки безпеки, показ трудових операцій та організації робочого місця.

Інтерв'ю – отримання інформації за допомогою системи питань до співрозмовника (може даватися перелік запитань тому, хто відповідає).

Інтерес – спрямованість людини на певний об'єкт чи певну діяльність, зумовлена позитивним, зацікавленим ставленням до чогось, когось.

Інтерактивна гра – метод навчання, заснований на досвіді, отриманому в результаті спеціально організованої соціальної взаємодії учасників з метою зміни індивідуальної моделі поведінки.

Інтерактивні навчальні технології – ігрові технології навчання і розвитку, що побудовані на цілеспрямованій спеціально організованій груповій та міжгруповій діяльності, «зворотному зв'язку» між всіма учасниками для досягання взаєморозуміння й корекції навчального і розвивального процесу, індивідуального стилю спілкування на основі рефлексивного аналізу.

Інтеріоризація – процес перетворення зовнішніх, реальних дій з предметами на внутрішні, ідеальні.

Історія педагогіки – наука про закономірності функціонування і розвиток виховання, освіти й навчання в минулому.

Класифікація – система підпорядкованих одне одному понять певної галузі знань, що використовується як засіб для встановлення зв'язків між цими поняттями.

Класифікація методів навчання – групування методів навчання за певними ознаками і встановлення між ними зв'язків.

Класно-урочна система навчання – система організації навчального процесу в школі, за якою навчальна робота проводиться з групою учнів постійного складу, однакового віку і рівня підготовки, протягом певного часу і за сталим встановленим розкладом, а основою формою навчання є урок.

Козацька педагогіка – частина народної педагогіки, спрямована на формування козака-лицаря, мужнього громадянина з яскраво вираженою українською національною свідомістю, твердою волею і характером.

Коледж – вищий навчальний заклад освіти або структурний підрозділ університету, академії, інституту, який здійснює підготовку фахівців з вищою освітою за освітньо-професійними програмами бакалавра або молодшого спеціаліста з одного споріднених напрямів підготовки або спеціальностей, має необхідний кадровий потенціал, матеріально-технічну базу.

Колектив – організована форма об'єднання людей на основі цілеспрямованої діяльності.

Компетенція – загальна здатність, що базується на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях, набутих завдяки навчанням.

Компоненти педагогічної діяльності – відносно самостійні функціональні види діяльності, кожний з яких охоплює групу умінь, необхідних для реалізації певного виду педагогічної діяльності чи педагогічного заходу.

Комунікативні здібності – здібності до спілкування з дітьми, уміння знайти правильний підхід до учнів, налагодити з ними доцільні з педагогічного погляду взаємини, педагогічний такт.

Конспект – короткий, зв'язний і послідовний переказ змісту статті, книжки, брошури, лекції.

Контроль – перевірка виконання чого-небудь, облік, спостереження за чим-небудь.

Контроль за навчанням – постійний нагляд, спостереження і перевірка успішності знань учнів з метою отримання об'єктивної інформації про навчально-виховний процес.

Корекційна педагогіка — вивчає проблеми корекційного виховання, корекційної роботи при порушеннях у людей розвитку психічної (пізнавальної, емоційно-вольової) та фізичної сфер — розумово відсталих, осіб зі значними порушеннями мовлення, зору, слуху, опорно-рухового апарату тощо.

Конференція навчальна – організаційна форма навчання, спрямована на розширення, закріплення і вдосконалення знань, формування досвіду творчої діяльності.

Криза – нормативний, нестабільний процес, який виникає під час переходу людини від одного вікового періоду до іншого, пов'язаний з якісними перетвореннями у соціальних відносинах, діяльності, свідомості і виявляється в цілісних психічних і особистісних змінах.

Критерії вихованості – ознаки, за допомогою яких роблять висновок про рівень вихованості людини, оцінюють результати виховного впливу.

Культура педагогічної діяльності – рівень виконання вчителем своїх професійних обов'язків.

Курсові проекти (роботи) – виконуються з метою закріплення, поглиблення та узагальнення знань, одержаних під час навчання та їхнього застосування для комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Л

Лабораторні роботи – вивчення у школі природних явищ за допомогою спеціального обладнання.

Лекція – інформативно-доказовий виклад великого за обсягом, складного за логічною побудовою навчального матеріалу.

Ліцензія – спеціальний дозвіл від державних органів на проведення різних видів діяльності, зокрема освітньої.

Ліцензування – процедура визначення спроможності навчального закладу певного типу проводити освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації, відповідно до вимог стандартів вищої освіти, а також до державних вимог щодо кадрового, науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення.

Людина – організм, що складається з органів і систем, жива істота, яка володіє здатністю мислити і говорити, створювати знаряддя праці й користуватися ними у процесі трудової діяльності.

М

Магістр – академічний ступінь, що присвоюється у вищих навчальних закладах.

Магістратура – керівний орган у вищих навчальних закладах, які здійснюють підготовку магістрів.

Мета дослідження – ціль, яку поставив перед собою дослідник.

Метод – засіб досягнення будь-якої мети, вирішення конкретного завдання; сукупність прийомів або операцій практичного чи теоретичного засвоєння (пізнання) дійсності.

Метод анкетування – дає змогу підвищити об'єктивність інформації про педагогічні факти, явища, процеси, їх типовість, оскільки передбачає отримання інформації від якнайбільшої кількості опитаних.

Метод аналізу результатів діяльності учня – аналіз результатів різних видів діяльності учня (передусім успішності, виконання громадських доручень, участі в конкурсах та ін.), який допомагає скласти уявлення про нього за реальними справами.

Метод бесіди – джерело і спосіб пізнання педагогічного явища через безпосереднє спілкування з особами, яких дослідник вивчає в природних умовах.

Метод виховання – способи взаємопов'язаної діяльності вихователів і вихованці, спрямованої на формування у вихованців поглядів, переконань, навичок і звичок поведінки.

Метод вимірювання – присвоєння чисел речам відповідно до певних правил (коефіцієнт інтелектуальності «JQ»).

Метод моделювання – створення й дослідження моделей.

Метод навчання – способи та прийоми спільної впорядкованої, взаємозв'язаної діяльності вчителів і учнів, спрямовані на оволодіння знаннями, навичками та вміннями, різнобічний розвиток розумових і фізичних здібностей, формування рис, необхідних для повноцінного життя та майбутньої професійної діяльності.

Метод науково-педагогічного дослідження – шлях вивчення й опанування складними психолого-педагогічними процесами формування особистості, встановлення об'єктивної закономірності виховання і навчання.

Метод педагогічного експерименту – науково поставлений дослід організації педагогічного процесу в точно враховуваних умовах.

Метод педагогічного спостереження – спеціально організоване сприймання педагогічного процесу в природних умовах.

Метод психолого-педагогічного тестування – випробування учня на певний рівень знань, умінь або загальну інтелектуальну розвиненість за допомогою карток, малюнків, задач-шарад, ребусів, кросвордів, запитань.

Метод рейтингу – оцінка окремих сторін діяльності компетентними судьями (експертами).

Метод ранжування – розміщення зафіксованих показників у певній послідовності (зменшення чи збільшення), визначення місця в цьому ряду об'єктів (наприклад, складання списку учнів залежно від рівня успішності та ін.).

Метод реєстрування – виявлення певної якості в явищах даного класу і обрахування за наявністю або відсутністю її (наприклад, кількості скоєних учнями негативних вчинків).

Метод соціометрії – вивчення структури і стилю взаємин у колективі (запозичений із соціології).

Метод узагальнення незалежних характеристик – узагальнення відомостей про учнів, отриманих за допомогою інших методів, зіставлення цих відомостей, їх осмислення.

Методи контролю – сукупність методів, які дають можливість перевірити рівень засвоєння учнями знань, сформованості вмінь і навичок.

Методи організації навчально-пізнавальної діяльності – сукупність методів, спрямованих на передачу і засвоєння учнями знань, формування умінь і навичок

Методи стимулювання – методи, спрямовані на формування позитивних мотивів учіння, що стимулюють пізнавальну активність і сприяють збагаченню школярів навчальною інформацією.

Методика дослідження – комплекс методів, процедура, послідовність здійснюваних пізнавальних і перетворюючих дій, операцій та впливів, спрямованих на вирішення дослідницьких завдань.

Методологія науки – вчення про принципи, форми і методи наукового пізнання.

Методологічна засада педагогіки – наукове підґрунтя пояснення основних педагогічних явищ і розкриття їх закономірностей.

Методичні дослідження – роботи, спрямовані на поглиблене вивчення окремих аспектів педагогічного процесу, розкриття закономірностей педагогічної практики; розкриття конкретних науково-практичних рекомендацій, що ґрунтуються на вже відомих теоретичних положеннях.

Методична робота в школі – спеціально організована діяльність педагогічного колективу, що створює умови для підвищення майстерності педагога

Мимовільна пам'ять – запам'ятовування та відтворення, які не мають спеціальної мети щось запам'ятати чи пригадати.

Мислення – процес опосередкованого й узагальненого пізнання предметів і явищ об'єктивної дійсності в їх істотних властивостях, зв'язках і відносинах.

Міжпредметні зв'язки педагогіки – зв'язки педагогіки з іншими науками, що дають змогу глибше пізнати педагогічні факти, явища і процеси.

Модуль – логічно завершена частина навчального матеріалу, яка обов'язково супроджується контролем рівня знань й сформованості умінь та навичок студентів.

Молодіжна субкультура – система цінностей, установок, моделей поведінки, життєвого стилю певної соціальної групи (молоді), яка є цілісним утворенням у межах домінуючої культури.

Мораль – система ідей, принципів, законів, норм і правил поведінки та діяльності, які регулюють гуманні стосунки між людьми.

Моральне виховання – виховна діяльність сім'ї, школи з формування в учнів моральної свідомості, розвитку морального почуття, навичок, умінь, відповідної поведінки.

Мотивація – сукупність психолого-педагогічних явищ, в яких відображається наявність в людській психіці певної готовності, що спрямовує до досягнення мети.

Мотивування – процес впливу на людину з метою заохочення до певних дій шляхом пробудження в неї певних мотивів.

Мовні здібності – уміння ясно і чітко висловлювати свої думки і почуття засобами мови, а також міміки і пантоміміки.

Навички – компоненти практичної діяльності, що виявляються в процесі виконання необхідних дій, доведених до досконалості шляхом багаторазового виконання вправ.

Навчальна дискусія – метод, за допомогою якого здійснюється групове обговорення проблеми для встановлення істини шляхом зіставлення різних думок.

Навчальна екскурсія – форма організації педагогічного процесу, спрямована на вивчення учнями поза межами школи і під керівництвом учителя явищ, процесів через безпосереднє їх сприймання.

Навчальна програма – документ, що визначає зміст і обсяг знань, умінь і навичок з кожного навчального предмета, зміст розділів і тем з розподілом їх за роками навчання

Навчальний план – документ, що визначає набір навчальних предметів, які вивчають у закладі освіти, їх розподіл, тижневу й річну кількість годин, відведених на кожний навчальний предмет, структуру навчального року.

Навчальний посібник – книга, матеріал якої розширює межі підручника, містить додаткові, найновіші та довідкові відомості.

Навчальний предмет – педагогічно обґрунтована система наукових знань і практичних навичок та вмінь, що втілюють основний зміст і методи певної науки.

Навчання – цілеспрямована взаємодія вчителя й учнів, у процесі якої засвоюються знання, формування вміння і навички.

Народна педагогіка – галузь педагогічних знань і досвіду народу, що виявляється в домінуючих у нього поглядах на мету, завдання, засоби і методи виховання та навчання.

Наукове дослідження – особлива форма процесу пізнання, систематичне цілеспрямоване вивчення об'єктів, в якому використовують засоби і методи науки і яке завершується формуванням знання про досліджуваний об'єкт.

Науковий світогляд – цілісна система наукових, філософських, політичних, моральних, правових, естетичних понять, поглядів перевиконань і почуттів, які визначають ставлення людини до навколишньої дійсності й до самої себе.

Національне виховання – виховання дітей на культурно-історичному досвіді рідного народу, його традиціях, звичаях і обрядах, багатовіковій мудрості, духовності.

Неблагополучна сім'я – сім'я, яка через об'єктивні або суб'єктивні причини втратила свої виховні можливості, внаслідок чого в ній виникають несприятливі умови для виховання дитини.

Неуспішність – невідповідність підготовки учнів вимогам змісту освіти, фіксована через певний період навчання (вивчення розділу, в кінці чверті, півріччя).

Неформальна група – самодіяльне об'єднання громадян, статус, структура, функції якого юридично не оформлені.

Неформальний молодіжний рух – система молодіжних субкультур і широкої неорганізованої.

Нові інформаційні технології навчання – методологія і технологія навчально-виховного процесу з використанням новітніх електронних засобів.

Ноосфера – сфера взаємодії природи і суспільства, в межах якої розумна людська діяльність є визначальним чинником розвитку.

Норми оцінок – конкретні вимоги, які регулюють виставлення оцінок з різних навчальних предметів за усну відповідь чи письмову роботу.

Наукова модель – смислово представлена і матеріально реалізована система, яка адекватно відображає предмет дослідження (наприклад, моделює оптимізацію структури навчального процесу, управління навчально-виховним процесом тощо).

Науково-пізнавальні здібності – здібності до відповідної галузі науки (математики, фізики, біології, літератури і т.д.).

Обдарованість – індивідуальна потенціальна своєрідність задатків людини, завдяки яким вона може досягти значних успіхів у певній галузі діяльності.

Обов'язок – усвідомлена особистістю система суспільних і моральних вимог, що диктується соціальними потребами і конкретними цілями та завданнями певного історичного етапу розвитку.

Об'єкт виховання – індивід або група людей, на розум, емоції і волю яких здійснюється цілеспрямований виховний вплив.

Об'єкт педагогіки – сфера суспільної діяльності, основним завданням якої є виховання і навчання людини.

Об'єкт дослідження – частина об'єктивної реальності, яка на цьому етапі стає предметом практичної й теоретичної діяльності людини як соціальної істоти (суб'єкта).

Органи колективу – органи з виборних або уповноважених осіб, яким члени колективу доручають спільно планувати громадянські справи, розподіляти доручення між членами колективу, перевіряти їх виконання, координувати та об'єднувати роботу всіх первинних осередків.

Органи самоврядування – демократично обрані уповноважені колективу, які допомагають педагогові здійснювати керівні функції.

Організаторські здібності – це, по-перше, здатність організувати учнівський колектив, згуртувати його, надихнути на виконання важливих завдань і, по-друге, здібності правильно організувати свою власну роботу.

Освіта – процес і результат засвоєння учнями систематизованих знань, умінь і навичок, формування на їх основі наукового світогляду, моральних та інших якостей особистості, розвиток її творчих сил і здібностей.

Освітній округ – навчально-виховне об'єднання загальноосвітніх навчальних закладів різних типів і форм власності з дошкільними, позашкільними та іншими закладами і установами, що створюється для забезпечення освітніх і культурно-освітніх потреб громадян певної території.

Освітній проект – форма організації занять, що передбачає комплексний характер діяльності всіх його учасників, отримання освітньої продукції за певний проміжок часу – від одного заняття до декількох місяців.

Осмислення навчального матеріалу – процес мислительної діяльності, спрямований на розкриття істотних ознак, якостей предметів, явищ і процесів та формування теоретичних понять, ідей, законів.

Особистість – людина, соціальний індивід, що поєднує в собі риси загальнолюдського, суспільного значущого та індивідуально-неповторного.

Оцінювання знань – визначення й вираження в умовних одиницях (балах), а також в оціночних судженнях учителя знань, умінь та навичок учнів відповідно до вимог шкільних програм.

Педагог – фахівець, який має спеціальну підготовку і професійно провадить навчально-виховну роботу в різних освітньо-виховних системах.

Педагогіка – сукупність теоретичних і прикладних наук, що вивчають процеси виховання, навчання і розвитку особистості.

Педагогіка вищої школи – галузь педагогічної науки, яка вивчає закономірності навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах, специфіку отримання вищої освіти.

Педагогіка деонтологія – народне вчення про виховання обов'язків перед дітьми, вчителів – перед учнями, вихователів – перед вихованцями, вироблені народом етичні норми, необхідні для виконання покладених на них педагогічних функцій.

Педагогіка народознавства – напрям сучасної педагогіки, шкільної практики, який забезпечує практичне засвоєння учнями культурно-історичних, мистецьких надбань батьків, дідів і прадідів.

Педагогіка професійно-технічної освіти – вивчає закономірності підготовки робітників високої кваліфікації.

Педагогіка школи – найбагатша і найрозвиненіша галузь науки про виховання.

Педагогічна вимога – педагогічний вплив на свідомість учнів з метою спонукати їх до позитивної діяльності або гальмування негативних дій і вчинків.

Педагогічна діяльність – вид соціокультурної діяльності, спрямованої на передачу накопичених людством культури й досвіду від старших поколінь молодшим, створення умов для їх всебічного гармонійного розвитку та підготовку до виконання певних соціальних ролей у суспільстві.

Педагогічна компетентність вчителя – інтегративна риса, що включає знання, вміння, навички, зафіксовані у кваліфікаційних вимогах, та особистісні нахили й орієнтири щодо розвитку особистісної культури, поглиблення власного досвіду, здійснення інноваційної діяльності.

Педагогічна технологія – сукупність психолого-педагогічних настанов, які визначають спеціальний підхід і композицію форм методів, способів, прийомів, засобів у навчально-виховному процесі.

Педагогічна уява – спеціальна здібність, що виражається у передбаченні наслідків своїх дій, у виховному проектуванні особистості учнів, пов'язаному з уявленнями про те, що з учня вийде в майбутньому, в умінні прогнозувати розвиток тих або інших якостей вихованця.

Педагогічне мистецтво – це найдосконаліше володіння педагогом усією сукупністю психолого-педагогічних знань, умінь і навичок, поєднане з професійним захопленням, розвиненим педагогічним мисленням та інтуїцією, морально-естетичним ставленням до життя, глибоким переконанням і твердою волею.

Педагогічне спілкування – професійне спілкування вчителя з учнями на уроці і після уроку, що виконує певні педагогічні функції і спрямоване на створення сприятливого, здорового психологічного клімату, на оптимізацію навчальної діяльності і стосунків між учителем і учнем та в учнівському колективі.

Педагогічний досвід – сукупність знань, умінь і навичок, набутих у процесі безпосередньої педагогічної діяльності; форма засвоєння педагогом раціональних здобутків своїх колег.

Педагогічний процес – система, в якій органічно поєднані процеси формування, розвитку, виховання й навчання з усіма умовами, формами, методами їх функціонування.

Перевиховання – виховний процес, спрямований на подолання негативних якостей особистості, що формувалися під впливом несприятливих умов виховання.

Переконання – метод виховного впливу, за допомогою якого вихователь звертається до свідомості, почуттів, життєвого досвіду дітей з метою формування свідомого ставлення до дійсності і норм поведінки.

Перцептивні здібності – здатність проникати у внутрішній світ вихованця, психологічна спостережливість, пов'язана з тонким розумінням особистості учня і його тимчасових психічних станів.

Правове виховання – виховна діяльність сім'ї, школи, правоохоронних органів, спрямована на формування правової свідомості та навичок і звичок правомірної поведінки школярів.

Практикум – форма навчального процесу, за якою учні самостійно виконують практичні та лабораторні роботи, застосовуючи знання, навички й уміння.

Практичні роботи – застосування знань учнями у ситуаціях, наближених до життєвих.

Превентивна педагогіка – галузь педагогічної науки, яка ставить за мету обґрунтування теоретичних і практичних проблем виховання важковиховуваних дітей і дорослих, попередження таких антисоціальних явищ, як наркоманія, алкоголізм тощо.

Предмет педагогіки – відносини, які виникають у процесі педагогічної діяльності, методи, принципи, на основі яких вона реалізується, закони і закономірності, яким вона підпорядковується як цілісний процес.

Предметом дослідження – зафіксовані в досвіді, включені в процес практичної діяльності людини сторони, якості та відносини досліджуваного об'єкта з певною метою за даних умов.

Предметні гуртки – науково-освітні гуртки, організовані з метою розширення й поглиблення знань учнів з різних предметів навчального плану школи й розвитку в них інтересу до відповідних галузей науки, художньої літератури й мистецтва, техніки тощо.

Проблемне виховання – один із типів розвивального навчання, суть якого полягає у формуванні проблемних завдань, проблемному викладі й поясненні знань учителем, у різноманітній самостійній роботі учнів.

Проблемна ситуація – психологічний стан, що виникає в результаті мисленнєвої взаємодії суб'єкта (учня) з об'єктом (навчальним матеріалом), який викликає пізнавальну потребу розкрити суть процесу або явища, що вивчається.

Приєм виховання – складова частина методу, що визначає шляхи реалізації вимог методів виховання.

Приєм навчання – сукупність конкретних навчальних ситуацій, що сприяють досягненню проміжної (допоміжної) мети конкретного методу.

Принцип – узагальнені вимоги до організації й здійснення процесів виховання і навчання.

Принципи виховання – загальні провідні положення, які визначають мету, ідеали, зміст, методика та організацію процесу виховання.

Принципи навчання (дидактичні принципи) – певна система основних дидактичних вимог до навчання, дотримання яких забезпечує його ефективність.

Погляди – прийняті людиною як достовірні ідеї, знання, теоретичні концепції, передбачення, що пояснюють явища природи і суспільства, є орієнтирами в поведінці, діяльності, стосунках.

Потреба – необхідність у чомусь.

Покарання – осуд недостойних дій та вчинків з метою їх припинення, запобігання у майбутньому.

Пояснення – словесне тлумачення понять, явищ, слів, термінів, принципів дій, прикладів тощо.

Привчання – організація планомірного і регулярного виконання дітьми певних дій з метою перетворення їх на звичні форми суспільної поведінки.

Прогнозування – передбачення ситуацій (обставин, процесів, явищ, подій), які раніше не мали місця, але можливі в перспективі.

Програмоване навчання – навчання з використанням програми управління процесом засвоєння знань, умінь і навичок і відповідного контролю за ним.

Проблемно-розвивальне навчання – система регулятивних принципів діяльності, цілеспрямованості та проблемності, правил взаємодії викладача та учнів, вибору і вирішення способів та прийомів створення проблемних ситуацій і вирішування навчальних проблем.

Професійна орієнтація – система організації та проведення навчально-виховної роботи, спрямованої на засвоєння учнями необхідних знань про соціально-економічні й психофізіологічні умови правильного вибору професії, формування в них умінь аналізувати вимоги різних професій до психологічної структури особистості, а також свої професійно значущі якості, шляхи й засоби їх розвитку.

Професійна освіта – сукупність знань, практичних умінь і навичок, необхідних для виконання роботи в певній галузі трудової діяльності.

Профільне навчання – одна з форм диференційованого навчання, яке забезпечує диференційоване засвоєння, з урахуванням вимог вищих навчальних і професійно-технічних закладів освіти, групи споріднених навчальних предметів, і вивчення решти їх в оптимально інтегрованому режимі.

Профільне навчання – засіб диференціації та індивідуалізації навчання, що за рахунок змін у структурі, змісті й організації освітнього процесу сприяє повнішому врахуванню інтересів, нахилів і здібностей учнів, створення умов для навчання старшокласників відповідно до їх Інтересів і намірів щодо продовження освіти.

Процес виховання – динамічне складне педагогічне явище, яке відбувається на основі цілеспрямованого й організованого впливу вихователів, соціального середовища на розум, почуття, волю вихованця з метою формування всебічно і гармонійно розвинутої особистості.

Процес навчання – спеціально організована пізнавальна діяльність, яка моделюється (визначаються цілі, завдання, зміст, структура, методи, засоби, форми) для прискореного опанування людиною основ соціального досвіду, накопиченого людством.

Підручник – книга, що містить основи наукових знань з певної навчальної дисципліни відповідно до мети навчання, визначеної програмою і вимогами дидактики.

Пізнавальна гра – метод навчання, що допомагає учневі самостійно орієнтуватися у мотивах вчинків дійової особи, обирати і втілювати зовнішні прояви її внутрішнього світу, прогнозувати педагогічний вплив.

Пізнання – процес цілеспрямованого відображення об’єктивної реальності у свідомості людей.

Позакласна робота – різноманітна освітня і виховна робота, спрямована на задоволення інтересів і запитів дітей, організована в позаурочний час педагогічним колективом школи.

Позакласна виховна робота – різноманітна діяльність учителів, вихователів, спрямована на виховання учнів і здійснювана в позаурочний час.

Позашкільна робота – освітньо-виховна діяльність, позашкільних закладів для дітей та юнацтва.

Позашкільні навчальні заклади – заклади освіти, які дають змогу дітям виявляти свої творчі здібності, одержувати додаткову освіту, підвищувати

Порівняльна педагогіка – наука про порівняння систем народної освіти в різних країнах, завданням якої є вивчення й узагальнення позитивного зарубіжного досвіду.

Психіка – здатність мозку відображати об'єктивну дійсність у формі відчуттів, уявлень, думок, інших суб'єктивних образів об'єктивного світу.

Психокорекція – діяльність, пов'язана з виправленням певної якості, формуванням бажаної поведінки, набуттям умінь та навичок, які б відповідали віковим та ситуативним нормам.

Психолого-педагогічний експеримент – метод, що забезпечує спостереження за змінами психологічних характеристик дитини в процесі педагогічного впливу на неї.

Рада школи — орган колегіального управління шкільними справами, вирішення найважливіших питань щодо удосконалення навчально-виховного процесу.

Реабілітаційна педагогіка – система педагогічних, медико-психологічних, соціальних заходів, спрямованих на відновлення, корекцію або компенсацію порушених психофізіологічних функцій, станів, особистісного й соціального статусу хворих дітей, дітей-інвалідів, а також тих, хто переніс хворобу, отримав психічну травму внаслідок різкої зміни соціальних обставин, умов життя.

Рівень вихованості — ступінь сформованості в учня відповідно до вікових можливостей найважливіших якостей особистості, які є показниками вихованості.

Родинне виховання – виховання дітей в родині батьками, родичами, опікунами або особами, які замінюють батьків.

Розвиток – процес і результат кількісних і якісних змін в організмі людини.

Розвиток людини – процес становлення особистості, вдосконалення її фізичних та духовних сил під впливом зовнішніх і внутрішніх, керованих і некерованих чинників, серед яких найважливішими є цілеспрямоване виховання й навчання.

Розповідь – образний, динамічний, емоційний виклад інформації про різні явища і події.

Розумове виховання – діяльність вихователя, спрямована на розвиток інтелектуальних сил і мислення учнів з метою прищеплення культури розумової праці.

Розуміння – мислительний процес, спрямований на виявлення істотних рис, властивостей і зв'язків предметів, явищ і подій дійсності.

Рольова гра – імпровізоване розігрування заданої ситуації.

Самовдосконалення – постійна робота над розвитком своєї особистості, підвищенням знань, майстерності, вдосконалення характеру.

Самовиховання – цілеспрямована свідома, систематична діяльність особистості з метою вироблення в собі бажаних духовних, інтелектуальних, моральних, естетичних, фізичних та інших позитивних рис й усунення негативних.

Самоосвіта – процес набуття знань у процесі самостійної роботи поза систематичним навчанням у стаціонарному навчальному закладі.

Самооцінка – оцінювання особистістю самої себе, своїх можливостей, якостей та місця серед інших людей.

Самопізнання – процес відкриття себе, пізнання свого внутрішнього світу, сильних і слабких сторін своєї особистості.

Самоповага – особисте оцінне судження, виражене в позитивному ставленні індивіда до самого себе.

Саморегуляція – здатність людини керувати собою на основі сприймання й усвідомлення актів своєї поведінки та психічних процесів.

Самоставлення – ставлення людини до самої себе.

Семінарські заняття – обговорення класним колективом підготовлених учнями доповідей, рефератів, повідомлень, головних питань з основного розділу (чи кількох розділів).

Сензитивність – підвищена чутливість людини у певні періоди розвитку до тих чи інших чинників.

Середовище – комплекс зовнішніх явищ, які стійко діють на людину і значною мірою впливаю на її розвиток.

Симуляція – метод навчання, який моделює обмежені в часі, конкретні життєві ситуації, результат яких залежить від поведінки учасників процесу взаємодії.

Система – виділена на основі певних ознак впорядкована множина взаємопов'язаних елементів, поєднаних загальною метою функціонування і єдністю управління і, які перебувають у взаємозв'язку з середовищем як цілісне явище.

Система педагогічних наук – зв'язки та відношення, що склалися в процесі історичного розвитку різних галузей педагогічних знань.

Сім'я – невелика соціальна група, до якої входять поєднані шлюбом чоловік і жінка, їх діти (власні або усиновлені), кровні родичі, інші особи, пов'язані родинними зв'язками з подружжям.

Совість – особлива форма самоконтролю, важливий компонент моральної самосвідомості, як/ виявляються у здатності самостійно формувати для себе моральні обов'язки, вимагати від себе їх виконання, оцінювати свої вчинки.

Соціалізація – процес залучення індивіда до системи суспільних відносин, формування його соціального досвіду, становлення і розвиток як цілісної особистості.

Соціалізація людини – процес перетворення людської істоти на суспільний індивід, утвердження її як особистості, залучення до суспільного життя як активної, дієвої сили.

Соціальна педагогіка – має теоретичні і прикладні розробки в галузі позашкільного виховання й освіти дітей і дорослих.

Соціометрія – галузь соціології, яка вивчає міжособистісні взаємини у малих групах кількісними методами, зосереджуючись на внутрігрупових симпатіях і антипатіях; прикладна наука, метод вивчення структури й рівня міжособистісних емоційних зв'язків у групі.

Спадковість – здатність організму відтворювати потомство, передавати свої ознаки наступним поколінням, відновлення у нащадків біологічної подібності.

Спілкування – один з універсальних способів вияву групової форми буття людей.

Спостереження – цілеспрямоване сприймання певного педагогічного явища, в процесі якого дослідник отримує конкретний практичний матеріал.

Сприймання – психічний процес відображення предметів і явищ дійсності за безпосередньої їх дії на органи відчуття, що супроводжується розумінням цілісності відображуваного.

Статеве виховання – процес засвоєння підростаючим поколінням знань про взаємини статей, формування культури поведінки і потреб керуватися у стосунках з особами протилежної статі нормами моралі.

Статут школи – сукупність норм і правил життя колективу з урахуванням його особливостей і перспектив розвитку.

Сугестивний метод – психологічний вплив на особу або групу осіб, розрахований на беззаперечне сприйняття незалежно від їх думок і волі.

Схильність – стійка орієнтованість людини на щось, бажання виконувати певну працю.

Талант – видатні здібності, високий ступінь обдарованості у певній сфері людської діяльності.

Творчий потенціал – інтегруюча якість особистості що характеризує міру її можливостей ставити і вирішувати нову завдання у сфері своєї діяльності, яка має суспільне значення.

Темперамент – індивідуально-типологічна характеристика людини, яка виявляється в силі, напруженості, швидкості та зрівноваженості перебігу її психологічних процесів.

Теорія навчання (дидактика) – наукова дисципліна, об'єктом якої виступає процес навчання, який органічно взаємопов'язані викладає й учіння, а предметом – закономірно зв'язки і відношення, які функціонують у даному процесі, зміст освіти, принципи, організаційні форми, способи та засоби реалізації цілей навчання.

Теоретичний аналіз – виділення й аналіз окремих об'єктів, ознак, особливостей, властивостей, педагогічних явищ.

Теоретичні знання – поняття, системи понять, абстракції, теорії, гіпотези, закони, методи науки

Теорія – система знань, що описує і пояснює сукупність явищ окремої галузі дійсності й зводить відкриті в ній закони до загальної основи.

Тестування – метод діагностики із застосуванням стандартизованих запитань та завдань, що мають певну шкалу значень.

Технологія навчання – шлях освоєння конкретного матеріалу в межах певного предмета, теми, питання.

Тренінг – багатофункціональний метод передбачених змін психологічних феноменів людини, групи та організації з метою гармонізації професійного й особистісного буття людини.

Трудове виховання – виховання свідомого ставлення до праці через формування звички та навиків активної трудової діяльності.

Увага – форма психічної діяльності людини, що виявляється в її спрямованості й зосередженості на певних об'єктах з одночасним абстрагуванням від інших.

Узагальнення – логічний процес переходу від одиничного до загального або від менш загального до більш загального знання, а також продукт розумової діяльності, форма відображення загальних ознак і якостей явищ дійсності.

Уміння – готовність свідомо і самостійно виконувати практичні дії, інтелектуальні операції на основі засвоєних знань, життєвого досвіду і вже набутих навичок.

Умови життя сім'ї – сукупність факторів макросередовища (загальні соціальні умови) і мікросередовища (найближче соціальне оточення).

Умовивід – форма зіставлення кількох різних суджень.

Урок – логічно закінчена, цілісна, визначена в часі частина навчально-виховного процесу, за якої вчитель займається з групою учнів (у постійному складі) за певним розкладом.

Управління – діяльність, спрямована на розробку рішень, організацію контролю регулювання об'єкта управління згідно з метою, аналіз і підведення підсумків на основі достовірної інформації.

Управління процесом виховання – діяльність педагогів, що забезпечує планомірний і цілеспрямований виховний вплив на вихованців.

Учений – фізична особа, яка проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження та отримує наукові й (або) науково-технічні (прикладні) результати.

Учіння – цілеспрямоване засвоєння знань, умінь, навичок, соціального досвіду з метою їх наступного використання у житті.

Уява – психічний процес створення образів предметів, ситуацій, обставин через використання наявних у людини знань в новій комбінації.

Фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях.

Фактичні знання – одиничні поняття (знаки, цифри, букви, географічні назви, історичні особи, події).

Факультатив – навчальний курс, не обов'язковий для відвідування.

Фальсифікація – свідомо заміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень.

Фізичне виховання – система заходів, спрямованих на зміцнення здоров'я людини, загартування її організму, розвиток фізичних можливостей, рухових навичок і вмінь.

Форма навчання – зовнішня сторона організації навчального процесу, що відображає спосіб організації діяльності учнів та вчителів, який здійснюється в певному порядку і режимі, та залежить від кількості учнів, характеру взаємодії суб'єктів навчального процесу, рівня самостійності, специфіки педагогічної діяльності.

Форма організації навчання – спосіб організації навчальної діяльності, який регулюється певним, наперед визначеним розпорядком; зовнішнє вираження узгодженої діяльності вчителя та учнів, що здійснюється у визначеному порядку і в певному режимі.

Формальна група – група, структура і діяльність якої раціонально організовані та стандартизовані згідно з точно приписаними груповими правилами, цілями і рольовими функціями.

Форми навчання – єдність змісту навчального предмета й взаємодії педагога та учня щодо вирішення дидактичних завдань.

Форми виховної роботи – варіанти організації виховного процесу, композиційна побудова виховного заходу.

Формування особистості – становлення людини як соціальної істоти внаслідок впливу середовища і виховання на внутрішні сили розвитку.

Формування – процес становлення людини як соціальної істоти під впливом усіх без винятку факторів – екологічних, психологічних, соціальних, економічних, національних, релігійних тощо.

Характер – сукупність стійких психічних властивостей людини, які виявляються у її поведінці й діяльності.

Характеристика – офіційний документ, у якому міститься відгук, висновок про чию-небудь трудову й громадську діяльність.

Хрестоматія – 1) збірник текстів письменницьких чи наукових творів і (або) уривків з них, призначений для навчальних чи пізнавальних цілей; 2) різновид навчального посібника, що містить системно дібрані документи (тексти мемуарних, літературно-художніх чи історичних документів, музичних та інших творів чи уривків з них), які є об'єктом вивчення певного навчального предмета, курсу, дисципліни відповідно до змісту чинної навчальної програми, і має відповідний офіційно наданий гриф.

Ц

Цикл освітнього процесу – складник рівня початкової чи базової середньої освіти, що враховує спільні вікові особливості розвитку учнів в організації їхньої навчальної діяльності (освітнього процесу) та під час формування змісту освіти.

Цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора й джерела цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілишими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

Ч

Честь – особливе моральне ставлення людини до себе, що виявляється в усвідомленні свого соціального статусу, роду діяльності й моральних заслуг, і відповідне ставлення до неї суспільства, яке рахується з її репутацією.

Ш

Школа – навчально-виховний заклад для навчання, освіти і виховання дітей, молоді й дорослих.

Школа-інтернат (ліцей-інтернат) спортивного профілю – заклад спеціалізованої освіти I–III або II–III ступенів спортивного профілю (заклад зі специфічними умовами навчання).

Школознавство – галузь педагогічної науки, що досліджує принципи та організаційні засади діяльності загальноосвітніх навчально-виховних закладів,

зміст і методи управління шкільною справою, особливості керівництва школою, організації її роботи.

Шкільна дисципліна – дотримання учнями правил поведінки в школі та за її межами, чітке й організоване виконання ними своїх обов’язків, підкорення громадському обов’язку.

Якість освіти – визначений рівень знань, умінь, навичок загального розвитку, якого досягають ті, кого навчають, на певному етапі відповідно до цілей та освітніх стандартів.

Якість освітньої діяльності – рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти й відповідає вимогам, установленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг.

Якість повної загальної середньої освіти – відповідність результатів навчання, здобутих учнем на відповідних рівнях повної загальної середньої освіти, державним стандартам.

«Я»-концепція – сукупність всіх уявлень людини про себе, пов’язана з їх оцінкою.

«Я-образ» – остаточне уявлення про себе, результат роботи над пізнанням себе, осмислення своєї ролі на кожному життєвому етапі; особистість у єдності всіх аспектів її буття, відтворених у самосвідомості.

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток

Список використаних джерел

1. Волкова Н.П. Педагогіка: навч. посіб. 3-тє вид., стер. Київ: Академвидав, 2010. 616 с.
2. Галузяк В.М., Сметанський М.І., Шахов В.І. Педагогіка: навчальний посібник . Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2018. 400 с.
3. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник 3-тє видання, перероблене та доповнене. К.: Видавництво Літера-К, 2016. 608 с.
4. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Вид. 2-е, стер. Київ: Знання, 2011. 486 с.
5. Курлянд З.Н., Хмелюк Р.І., Осипова Т.Ю. Педагогіка: навч. посіб. Харків: Бурун Книга, 2012. 304 с.
6. Мартиненко С.М., Хоружа Л.Л. Загальна педагогіка : навч. посіб. Київ : МАУП, 2002. 176 с.
7. Нісімчук А. С. Педагогіка : підручник. Київ : Атіка, 2007.344 с.
8. Онишків З.М. Основи школознавства: навч. посіб Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2012. 176 с.
9. Полякова Г. А. Педагогіка : навчальний посібник. Х. : ВД «ІНЖЕК», 2011. 374 с.
10. Супрун М. О. Педагогіка: Підручник для духовних і світських закладів освіти. К.: КДА, 2018. 400 с.
11. Фізеші О. Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія та методика виховання. Школознавство: навчальний посібник для студентів педагогічних спеціальностей. Київ : Кондор, 2014. 390 с.
12. Фіцула М.М. Педагогіка: навч. посіб., 3-тє вид., стер. Київ: Академвидав, 2014. 560с.
13. Чайка В. Основи дидактики : навч. посіб. Тернопіль : Астон, 2002. 244 с.
14. Чайка В. Основи дидактики: навч. посіб. Тернопіль: Астон, 2013. 244 с.
15. Шулігіна Р.А. Педагогіка. Навчально-методичний посібник. Суми: Університетська книга, 2017. 144 с.
16. Щербань П.М. Прикладна педагогіка : навч. посіб. Київ: Вища школа, 2015. 215 с.
17. Ягупов В.В. Педагогіка: навч. посібник. Київ: Либідь, 2015. 560 с.

